

OKULLARDA UYGULAMA ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF TEACHING PRACTICES IN SCHOOL

Hayrettin KÖROĞLU*, Neş'e BAŞER*, Güneş YAVUZ **

ÖZET: Öğretmen yetiştiren kurumlar olarak tanımlanan Eğitim Fakülteleri, Cumhuriyet ten bu yana değişim göstermiştir. Süreç içinde programları değiştirme gereksinimi sık sık gündeme gelmiştir. 1996 tarihinden itibaren Eğitim Fakültelerinde yeniden yapılanmaya gidilmiş, daha sonra akreditasyon çalışmalarına başlanmıştır. Bu bağlamda Okul Deneyimi ve Alan Öğretimi çalışmalarına önem verilmektedir. Bu uygulamanın uygun olup olmadığı, öğretmen adaylarının mesleğe hazırlanmadaki katkısı, uygulamada görülen aksaklıkların saptanması çok önemli görülmektedir. 2000'li yıllara girerken nitelikli insan profili de değişmektedir. Nitelikli insanları öğretmenler yetiştirmektedir. O zaman öğretmen yetiştirmenin her aşamasını dikkatle izlemek gerekir. Çalışmada uygulamaya yönelik olarak öğrencilerden, öğretmenlerden alınan geri bildirim ve Okul Deneyimi, Alan Öğretiminde görev alan öğretim elemanlarının görüşleri değerlendirildi, aksayan yönler saptandı, ileriye dönük öneriler sunuldu. Matematik öğretmeni adaylarının da izleyip, elde edilen sonuçların sunulmasının uygulamanın genel değerlendirilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Uygulama, matematik eğitimi, Eğitim Fakülteleri*

ABSTRACT: Education Faculties, known as institutions that educate teachers, have shown changes since establishment of the Republic. Requirements for changing the programmes were frequently discussed since then. Re-construction of the Education Faculties was started in 1996 which was followed by accreditation affairs. In this respect, school experience and field education affairs are given importance. Convenience of this practice; its contribution for preparation of teachers to profession and determination of problems in practise are considered very important. The profile of a qualified person is also changing while the 2000's are being entered. Qualified persons are educated by teachers, therefore all stages of educating teachers should be monitored carefully. In this study, the feedback and school experience received from students and teachers and the opinions of faculty that worked at field education have been evaluated, the problems met have been determined and suggestions for future have been put forward. Such studies are to be performed at every field. We believe that monitoring mathematics teachers and proclaiming the results will contribute the general evaluation of this practise.

Key Words: *Training, Mathematic Education, Education faculties.*

* Yrd. Doç. Dr., DEÜ Buca Eğitim Fakültesi, İZMİR

** Öğr. Gör., DEÜ Buca Eğitim Fakültesi, İZMİR

1-GİRİŞ

1994-98 yılları arasında YÖK/DÜNYA Bankası-Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında yürütülen çalışmalar, ülkemizin gereksinim duyduğu öğretmen profilini yeniden oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda Milli Eğitimin amaçlarını gerçekleştirme de öğretmenlere önemli roller düşmektedir. Öğretmenin öğrenme-öğretme ortamında sürekli değişen rolünün önemi gittikçe artmaktadır. Geleneksel anlamda öğretmen, bilginin kaynağı ve tek aktarıcısı iken günümüzde öğrencilere öğrenmenin yollarını öğreten bir konuma gelmiştir. Öğretmenlerden beklenen bu yeni rollerin ve yeterliliklerin geliştirilmesi için öğretmen eğitimi programlarında yeni gelişmeler doğrultusunda değişiklik yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Çalışmanın temelinde uygulama boyutu olmadan kuramsal bilginin etkili olmadığı düşüncesi yatmaktadır. Uygulama ancak gerçek ortamda yapıldığı da öğretmen adayına amaçlanan deneyimi kazandırır [1].

Fakülte-Okul işbirliği çok sayıda bileşeni olan bir sistemdir. Sistemin işleyişi ancak süreçte görev alan tüm tarafların işleyişi bilmeleri, görev ve sorumlulukların bilincinde olmaları, karşılıklı beklentilerin farkında olarak uygun davranışlar sergilemeleri ve karşılaşılan problemlerin çözümüne ortak bir anlayışla katkıda bulunmaları yoluyla gerçekleşebilir. Tüm bu etmenlerin denetlenmesi, aksaklıkların zamanında fark edilerek düzeltici önlemlerin alınması, sistemin verimli işleyişini sağlama açısından önemlidir. Bu ise sistematik ve sürekli bir değerlendirme çalışmasını gerekli kılmaktadır. Bu ne-

denle, Fakülte-Okul işbirliği sürecinin değerlendirilmesi, sistemin işleyişine katkıda bulunma ve sürekliliğini sağlama açısından büyük önem taşımaktadır [2].

Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığının ortaklaşa hazırladığı bir yönerge ile tarafların bu işbirliğinin çeşitli yönlerine ilişkin hususlarda belirtilmiştir [3].

Bu kapsamda :

- Okullarımızın sadece öğretmen adaylarının uygulama yaptıkları mekan olarak kalmayıp aynı zamanda işbirliği çerçevesinde öğretmenler için düzenlenecek hizmet içi eğitim ile ortaklaşa planlanacak araştırma projelerinin uygulanacağı birer bir mesleki gelişim merkezleri haline dönüştürülmesi;

- Bu dersler sayesinde öğretmen adaylarının kendi deneyimlerini özümlemesi, ders dışı çalışmalarını fakülteadaki çalışmalarıyla ilişkilendirmesi, bunları üniversite öğretim elemanları, uygulama öğretmenleri ve arkadaşları ile tartışabilmesi;

- Okul Deneyimi ve Alan Öğretimi derslerindeki etkinlikler ve görevlerle gözlemlerinde, uygulamalarında ve öğretim becerilerinde mesleki yeterlik kazanmaları;

- Öğrencilerine rehberlik yapabilecek planlı ve tutarlı bir eğitim program oluşturmaları amaçlanmaktadır [4].

Bu çerçevede fakülte öğretim elemanlarına ve okullarda uygulama öğretmenlerine mesleğe yeni katılacak öğretmenleri yetiştirmede önemli sorumluluklar düşmektedir.

Okul Deneyimi dersinin, amaçları doğrultusunda yürütülmesini sağlamada, tarafları oluşturan öğretmen adayları (fakülte uygulama öğrencileri), uygulama öğretim elemanları ve uygulama öğretmenleri ile yöneticilerde ortak anlayışların henüz yeterince geliştirilememiş olması bizzat önemli bir sorundur. Bu olgu, uygulamaların başarısı için kritik bir önem taşımaktadır [5].

Bu düşünceden hareketle Buca Eğitim Fakültesinde (BEF) 1997-98 Öğretim yılında yürü-

tülen Okul Deneyimi I-II ve Alan Öğretimi I-II derslerinden yıl sonunda alınan geri bildirim fakülte çapında değerlendirildi. Ortaya çıkan sorunların ve sıkıntuların giderilmesi, eksikliklerin azaltılması amacıyla fakülte çapında bir komisyon oluşturuldu. Bu komisyon Okul Deneyimi I ve II dersleri için bazı etkinlikler ilave etti. Etkinliklerin genel hatlarıyla içeriklerini belirledi. Okul Deneyimi I- II ve Alan Öğretimi I- II derslerinin kapsam, işleyiş, değerlendirme ve ön koşul ilişkilerini belirledi. BEF Fakülte Kurulu ve Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) Üniversite Senatosundan geçen yönerge Buca Eğitim Fakültesinin tüm birimlerinde 1998-99 Öğretim yılında uygulamaya konuldu [6].

1998-99 Öğretim yılında BEF de her dönem, dönem başı ve dönem sonunda olmak üzere tüm tarafların (İzmir ili Milli Eğitim Müdürlüğü koordinatörleri, uygulama öğretmenleri ve okul koordinatörleri, uygulamaya katılan öğretmen adayları, BEF okul koordinatörleri ve dersi yürüten öğretim elemanları) katılımıyla genel değerlendirme toplantıları yapıldı. Ayrıca, II. dönem Orta Öğretim Fen ve Matematik Alanları (OÖFMA) Matematik ana bilim dalı, uygulama koordinatörleri, matematik uygulama öğretmenleri ile iki kez değerlendirme toplantısı yapıldı.

Bütün bu çalışmalar yürütülürken YÖK tarafından gerçekleştirilen Eğitim Fakültele rinin yeniden yapılanması çalışmaları çerçevesinde "Türkiye de Öğretmen Eğitimin de Standartlaşma ve Akreditasyon" gündeme getirildi ve seçilen pilot bölge okullarından biri de BEF oldu.

Neden Standartlaşma ve Niçin Akreditasyon? 1994 de 34 Eğitim Fakültesi varken bu sayı 1999 da 51'e yükselmiş ve öğretmen eğitimi programlarındaki öğrenci sayısı büyük ölçüde artmıştır. Bu artış da nitelik yeterince dikkate alınmamış olabilirdi.

Öte yandan;

- 1992 yılında iki yıllık sınıf öğretmenliği eğitim programları dört yıllık programlara dönüştürüldü ;

- 1997 de zorunlu ilköğretim süresini 5 yıldan 8 yıla çıkararak İlköğretim Yasası yürürlüğe kondu ;

- 1997 yılında Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılanma çerçevesinde Fakülte-Okul işbirliği sistemi oluşturuldu ve 1998 de YÖK-Milli Eğitim Bakanlığı ortak çalışması ile bir yönerge oluşturuldu ;

- Eğitim Fakültelerinde ek sertifika programları açıldı, artık sadece Eğitim Fakültesi mezunları öğretmen olabilir hale getirildi.

Bütün bu çalışmaların hedefi nitelik ve kalitenin artırılmasıdır. Bu nedenle Eğitim Fakültelerinin akredite edilmesi çalışmaları başlatılmıştır. Asıl amacı, her çocuğun nitelikli bir öğretmen tarafından yetiştirilmesidir. Akreditasyonun temelini oluşturan standartlar :

1. Öğretimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi

- 2 . Öğretim elemanları

- 3 . Öğretmen adayları

- 4 . Fakülte-Okul işbirliği

- 5 . Tesisler, Kütüphane ve Donanım

- 6 . Yönetim

- 7 . Kalite Güvencesi [7] .

Sistem henüz yeni ve sadece bugünkü durumu yansıtmaktadır. Her yeni modelin uygulanışında olduğu gibi bu modelde uygulanırken bazı aşamalarında bir takım sorunların ortaya çıkması doğaldır. Ancak bunların süratle giderilmesi gerekir. Bu nedenle, yürütülen dersler yeniden yapılanma çerçevesinde yukarıda belirtilen standartlara da uygun olmalıdır.

Bütün bu düşüncelerin ışığında yapılan bu çalışma, DEÜ Buca Eğitim Fakültesi OÖFMA Matematik ana bilim dalında 1998-99 öğretim yılında yürütülen Okul Deneyim I-II ve Alan Öğretimi I-II derslerine ilişkin 3. ve 4. sınıf öğrencilerden, uygulama öğretmenlerinden ve fakülte öğretim elemanlarından alınan görüşlere dayandırılmaktadır.

2- ARAŞTIRMANIN AMACI VE SINIRLILIKLARI

Bu araştırmanın amacı, DEÜ Buca Eğitim Fakültesi, İzmir il Milli Eğitim Müdürlüğü, Fakülte-Okul işbirliği projesi kapsamında 1998-99 öğretim yılı sonunda, Okul Deneyimi I-II ve Alan Öğretimi I-II derslerini alan OÖFMA Matematik ana bilim dalı öğretmen adaylarının, öğretim üyelerinin ve uygulama öğretmenlerinin görüşlerini alıp değerlendirmek, sorunlara çözüm aramak, öneriler sunmaktır.

Araştırmanın verileri Fakülte-Okul işbirliği projesi kapsamında 1998-99 öğretim yılında Okul Deneyimi I-II ve Alan Öğretimi I-II derslerini alan öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri ve o yıl dersin sorumluluğunu alan fakülte öğretim elemanlarının görüşleri ile sınırlıdır.

3-YÖNTEM

Araştırma Fakülte-Okul işbirliği programını değerlendirme ve çözüm önerileri sunmaya yönelik betimsel bir araştırmadır.

3-1 Örneklem

Araştırmanın örneklemine 1998-99 öğretim yılında DEÜ Buca Eğitim Fakültesi OÖFMA Matematik ana bilim dalı 3. ve 4. sınıf öğrencileri, öğretim elemanları ve uygulama öğretmenleri oluşturmaktadır.

Örnekleme 183 öğretmen adayı, 35 uygulama öğretmeni, 6 fakülte öğretim elemanı bulunmaktadır.

3-2 Veri Toplama Aracı ve Çözümlemesi

Araştırma da veri toplama aracı olarak 183 öğretmen adayına uygulanan Likert tipi bir ölçek ile uygulama öğretmenleri ve fakülte öğretim elemanlarına uygulanan açık uçlu anket oluşturmaktadır.

Ölçekte Okul Deneyimi dersi ile ilgili 30 soru ile okullarda uygulamaya yönelik 30 soru bulunmaktadır.

Veriler değerlendirilmesinde SPSS 7.0 paket programı kullanılmıştır. Ortalama, standart sapma, frekans yüzde grafiksel gösterim sonuçları değerlendirilmiştir.

4-BULGULAR

İzmir İli D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesinde Okul Deneyimi ve Alan Öğretimi dersleri iki sömestr boyunca çeşitli ilköğretim ve ortaöğretim okullarında yürütülmüştür. Bu araştırmada 1998-99 yılında uygulamadan elde edilen geri bildirim değerlendirilmek istenmiştir. Bunun için uygulamalara katılan Matematik 3. ve 4. sınıftaki öğretmen adaylarının, uygulama öğretmenlerinin ve fakülte de dersleri yürüten öğretim elemanlarının görüşleri alınmıştır.

Tablo I de uygulama öğretmen adaylarının okul türlerine göre dağılımı gösterilmektedir.

1.Tablo: Fakülte-Okul İşbirliği Programına Katılan Uygulama Öğretmen Adaylarının Okul Türlerine Göre Dağılımı.

OKUL TÜRÜ	FREKANS	YÜZDE%
İlköğretim Okulu	67	32.8
Genel Lise	72	35.2
Anadolu Lisesi	24	11.8
Fen Lisesi	6	2.9
Özel Lisesi	11	5.3
Anadolu Mesleki ve Tek. Liseler	24	11.8
Toplam	204	99.8

Araştırmanın bulguları aşağıda sunulmaktadır.

- Uygulamalar Fakülte-Okul-Milli Eğitim Müdürlüğünün birlikte çalışmaları ile yürütülmektedir.

Öğretmen adaylarının %35 kadarı bu üç kurumun çalışmaları düzenli bir şekilde yürüttüğünü söylerken %30 kadarı kararsız kalmaktadır.

Uygulama öğretmenleri, Fakülte-Okul-Milli Eğitim Müdürlüğü arasındaki iletişimin daha

düzenli olması görüşündedirler. Uygulama programının okullar açılmadan yapılmasını önermektedirler. Milli Eğitim Müdürlüğünün uygulama okullarını seçerken okullardaki fiziki ortamı, kapasiteyi öğretmenlerin ders yükünü, programları dikkatlice gözden geçirmesini istemektedirler.

Fakülte öğretim elemanları da uygulama öğretmenlerinin görüşlerine katılmaktadırlar. Kendi programlarının da, uygulama okullarındaki görevlerini yerine getirmeye uygun bir biçimde düzenlenmesini istemektedirler.

- Öğretmen adaylarının %93 ü uygulama öğretmenlerinin rehberlik yapmadan önce hizmet içi eğitim, seminerler gibi etkinlikler ile niteliklerinin artırılmaları gerektiğini söylemektedirler.

Uygulama öğretmenleri bu tür yetiştirme programına gerek olmadığını düşünmektedirler.

Fakülte öğretim elemanları ise Okul Deneyimi ve Alan Öğretimi derslerinde rehberlik yapacak öğretmenlerin hizmet içi eğitimden geçirilmesinin son derece önemli olduğu düşüncesindedirler.

- Öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri ve fakülte elemanları, danışman öğretim elemanları, uygulama öğretmenleri ve koordinatörler arasında sağlıklı ve düzenli bir iletişimin kurulmasının gerekliliğine inanmaktadırlar. Yukarıda belirtilen düzenlemeler yapıldığında bu iletişim kolaylıkla sağlanacaktır.

- Okul Deneyimi ve Alan Öğretimi derslerinin uygulamasının okullarda 2 saat olması öğretmen adaylarının %32 si tarafından yeterli görülürken, %62 si tarafından da az bulunmaktadır.

Uygulama öğretmenleri ise haftada 2 saatlik uygulama ile etkinliklerin yetişmediğini, öğretmen adaylarının mesleğe uyum sağlayamadığını söylemektedirler.

Fakülte öğretim elemanları da uygulama öğretmenlerinin gözlediği aksaklıkların, dersin 2 saatlik teorik kısmına da yansımalarını söylemektedirler.

tedirler. Etkinliklerin sıralı uygulan- maması ya da bazılarının uygulanamaması dersin teorik kısmını olumsuz bir biçimde etkilemektedir.

Alan Öğretimi dersi içinde uygulama okullarında haftada 2 saat ayrılması öğretmen adaylarının %62 si tarafından az bulunmaktadır. Uygulama öğretmenleri de bu görüşe katılmaktadırlar. Öğretmen adaylarının haftada sadece 2 saat uygulama ile öğretmenlik deneyimi kazanmalarının, öğrenci ile iletişim kurmalarının zor olduğu düşüncesindedirler. Fakülte öğretim elemanları da uygulama okullarına gittiklerinde bu sorunu gözlemlemektedirler.

Her üç grup da uygulamanın ard arda günlerde, daha çok saat yapılmasının mesleğe hazırlığa daha etkin bir biçimde katkıda bulunacağı düşüncesindedirler.

- Okul Deneyimi dersinin uygulamasını yapan aday öğretmenleri %61 i, Alan Öğretimin uygulamasına katılan aday öğretmenlerin %72 si etkinliklerin uygulama öğretmenleri ile yorumlandığını, verilen örnek derslerin kritiğinin yapıldığını söylemektedirler.

Fakülte öğretim elemanları da uygulama okullarına gittiklerinde bu durumu gözlemektedirler. Alınan bu geri bildirim sevindiricidir.

- Okul Deneyimi ve Alan Öğretimi derslerinde bir uygulama öğretmenine 6 öğretmen adayı verilmektedir. Okul Deneyimi dersini alan öğretmen adayı %49 u oranında, Alan Öğretimi dersini alan öğretmen adayı %50 oranında bu sayıyı uygun bulmamaktadır.

Uygulama öğretmenleri rehberlik edecekleri öğrenci sayısının 2 veya 3 olmasını önermektedir. Daha fazla öğrenci ile sınıfa girmenin öğrencinin motivasyonunu bozduğunu, derslerin işlenişini olumsuz yönde etkilediğini söylemektedirler. Uygulama okullarının sayıca artmasını önermektedirler.

Fakülte öğretim elemanları ise uygulama okullarının sayıca artmasının denetleme güçlüğü getireceğini söylemektedirler.

- Okul Deneyimi dersini alan öğretmen adaylarının büyük bir kısmı %81, aynı grupların ilköğretim okulları da dahil değişik türdeki okullarda yapılmasının yararlı olacağı düşüncesindedirler. Alan Öğretimi dersini alan öğretmen adayları da her grubun hem ilköğretim hem de ortaöğretim kurumlarında uygulama yapması düşüncesindedirler %83.

Uygulama öğretmenleri de bu yönde görüş bildirmişlerdir.

Fakülte öğretim elemanları, bu derslerin uygulamasının dönüşümlü olarak farklı tür okullarda ve farklı sınıflarda yapılmasının öğretmen adaylarının deneyimini arttıracığı düşüncesindedirler.

- Okul Deneyimi ve Alan Öğretimi derslerinde, okul öğrencileri öğretmen adaylarına karşı olumlu düşüncededirler. Bu düşünce öğretmen adayları tarafından %64 ve %64 oranında ileri sürülmektedir.

Uygulama öğretmenleri bu olumlu davranışların oluşmasında kendilerinin katkısından çok, aday öğretmenlerin rolü olduğu düşüncesindedirler.

Fakülte öğretim elemanları de uygulama okullarını denetlediklerinde bu durumu gözlemekte ve mutlu olmaktadırlar.

- Uygulamaların yapıldığı okulların fiziki ortam olarak uygun olup olmadığı konusunda farklı fikirlerin oluştuğu görülmüştür. Bu da ilköğretim ve orta öğretim okullarının farklı fiziki özelliklere sahip olmasından kaynaklanmaktadır.

- Öğretmen adayları Okul Deneyimi II dersindeki etkinliklerin çoğunun, Okul Deneyimi I dersindeki etkinliklere dayandığı düşüncesindedirler. Ancak etkinliklere yönelik olumlu ya da olumsuz düşünceleri bulunmaktadır. Bunlar özetle şu başlıklar altında ifade edilebilir:

- *Okul Deneyimi dersinin dönem etkinlik planı yapılmakta ancak etkinlikler bazı okullarda plana uygun olarak yürütülmemektedir.

*"Öğretmenin Okuldaki Bir Günü" etkinliğinin yararlı bir etkinlik olduğu düşünülmektedir. Ancak bazı öğretmenler bu etkinliklerden rahatsız olmaktadır,

* Öğretmen adaylarının büyük bir kısmı %89 Okul Deneyimi derslerinde iletişim kurma, sınıf yönetimi ve temel öğretmenlik becerilerinde deneyim kazandıkları düşüncesindedirler.

* Öğretmen adaylarının %86 sı derslere program ve plan yaparak gelmenin önemini kavradıklarını söylemektedirler.

*Öğretmen adaylarının %80 i Okul Deneyimi derslerinde, öğrenciyi etkin kılmayı öğrendiklerini düşünmektedirler.

Uygulama öğretmenleri, adaylara bu konuda yardımcı olduklarını söylemektedirler.

Fakülte öğretim elemanları ise bu konuda endişeli görünmektedirler.

*Öğretmen adayları grup çalışması yapmanın önemini kavramışlardır. Ancak okullarda bu etkinliği uygulamada zorluk çekmektedirler. Uygulama öğretmenleri bu etkinliğe sıcak bakmamakta, öğrenciler grup oluştururken sorun yaratmaktadırlar. Okullarda grup çalışması genelde yaptırılmamaktadır.

* Mikroöğretim yöntemi kullanılmalıdır. Öğretmen adayları kendilerini değerlendirmede bu yöntemi kullanmayı istemektedirler %59.

*Öğretmen adayları, Okul Deneyimi derslerinde aktif öğrenmeyi uygulayabildikleri konusunda kararsız görünmektedirler. Özel konumlu okullarda örneğin Fen Lisesi, Anadolu Lisesi ve Özel okullarda uygulama yapan öğretmen adayları bu olanağı büyük oranda bulabilmişlerdir.

Fakülte öğretim elemanları öğretmen adaylarının aktif öğrenmeyi uygulayamadıklarını söylemektedirler.

*Öğretim yöntemleri etkinliğinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Ancak öğretmen adayları uygulama öğretmenlerinin alternatif öğretim

yöntemlerini uygulayamadıklarını, kendilerinin de uygulama ortamı oluşturamadıklarını söylemektedirler.

*Öğretmen adayları yan branşta öğretim yöntemlerini gözleme olanağını elde edememektedirler.

* Okulların çoğunda yeterince araç-gereç ve yazılı kaynaklar olmadığından "Okullarda Araç-Gereç ve Yazılı Kaynaklar" etkinliği amacına tam ulaşamamıştır. Özel okullarda bu etkinlik amaca daha uygun gerçekleşmiştir.

* Okul yöneticileri "Okul ve Toplum" etkinliğini istekle uygulatmamaktadırlar. Kendilerinin denetlendiği kaygısını taşımaktadırlar.

* Öğrenci çalışmalarını değerlendirme etkinliği başarılı bir biçimde uygulanmaktadır.

*Öğretmen adayları ders kitapları etkinliği iyi uygulanırsa yararlı olacağı görüşündeler. Ancak Fen Lisesinde bile bu etkinliği rahatça uygulayamadılar.

* Öğretmen adaylarının uyguladığı "Çalışma Yapraklarının Hazırlanması ve Kullanılması" etkinliği uygulama öğretmenlerinin ve öğrencilerin ilgisini çekmekte ve rahat bir biçimde uygulanmaktadır.

*Öğretmen adayları "Değerlendirme , Kayıt Tutma, Test Hazırlama ve Analiz " etkinliklerini zevkle uygulamaktalar.

*"Öğretimde Benzetimden Yararlanma" etkinliği de uygulama öğretmenlerince beğenilmekte ve çok başarılı biçimde uygulanmaktadır.

Öğretmen adayları Alan Öğretimi dersinde alternatif öğrenme yöntemlerini uygulayamadıklarını ve kullanılacak yöntemi, araç-gereç ve ölçme araçlarını kendilerinin seçemediklerini söylemektedirler %46.

Uygulama öğretmenlerinin çoğu öğretmen adaylarına kendi yöntemlerini uygulatmaktadırlar.

Fakülte öğretim elemanları da bu durumu gözlemmektedirler.

- Öğretmen adaylarının %76 sı Okul Dene-yimi ve Alan Öğretimi derslerinin her fakülte öğretim elemanının veremeyeceği görüşündeler. Matematik eğitimi alanında çalışan öğretim elemanlarının daha yararlı olacağı görüşü hakimdir. Uygulama öğretmenleri de bu görüşe sahiptirler.

- Uygulama öğretmenleri ve yöneticiler dosya hazırlama da öğretmen adaylarına yardımcı olmaktadır. Bu görüşe öğretmen adaylarının %59 u katılmaktadır.

- Öğretmen adaylarının %64 ü okullarda uygulamanın bitiminde, kendilerinin derslerin öğretim programları, işleniş biçimi, ders kitapları, öğrenci dosyaları ve ölçme-değerlendirme alanında deneyim kazandıklarını düşünmektedirler.

- Öğretmen adaylarının %81 i 1998-99 yılındaki uygulamanın sonunda öğrencilere bilgi verme, öğrenmeye güdüleme becerilerini kazandıkları görüşündeler. 4. Grafik bu görüşü yansıtmaktadır.

- Öğretmen adaylarının %83 ü öğrenci ile iletişim kurmayı, öğretme-öğrenme sürecine katılmayı öğrendiklerini söylemektedirler.

- Öğretmen adaylarının %69 u iyi bir öğretmen olacaklarından emin görünmektedirler. %23 ü oranında öğretmen adayı ise kararsız görünmektedir.

- Öğretmen adayları, kendilerinin uygulama öğretmenleri ve fakülte öğretim elemanları tarafından objektif bir biçimde değerlendirildiklerini söylemektedirler (%63, %83).

Fakülte öğretim elemanları ise uygulama öğretmenlerinden gelen her öğretmen adayını yüksek notla değerlendirmenin objektif bir değerlendirmeyi yansıtmadığı görüşündeler.

5- SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar ve öneriler aşağıdaki biçimde özetlenebilir.

1. Ülkemizde de en çok tartışılan konulardan birisi eğitimin niteliğidir. Eğitimin niteliğini belirleyen unsurların başında ise öğretmen gelmektedir. Bu nedenle, öğretmenlik uygulamalarının tüm öğretmen yetiştiren kurumlarda, öğretmen adaylarını mesleki standarda ulaştıracak düzeydeki etkinliklerle yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlik uygulamasının deneyimli öğretmenlerin gözetiminde yapılması, merkezde YÖK ve Bakanlık, taşrada ise eğitim fakülteleri, milli eğitim müdürlükleri ve uygulama okullarının işbirliğini öngörmektedir [3]. Bu düşünceden hareketle "Öğretmenlik Uygulama Yönergesi" ile tarafların görev ve sorumlulukları açıkça ifade edilmiştir.

Buca Eğitim Fakültesi ve İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün koordinasyon ve ortak çalışma ilkeleri çerçevesinde uygulamalar yürütülmektedir. Ancak, uygulamanın taraf-larca henüz tam anlaşılabilmesi, uygulama okullarındaki öğretmenlerimizin haftalık ders programlarının sıkça değişmesi, uygulama okulları ile fakülte-deki dönem başlangıç tarihlerinin farklı olması öğretmen adaylarının uygulamalarının düzenli ve periyodik olarak yürütülmesinde sıkıntı yaratmaktadır.

Asıl amaç eğitimin niteliğini geliştirmek ve çağı yakalamaktır. Eğitimde niteliğin geliştirilmesi, eğitimin modelinin toplumsal ve bireysel gereksinimlere daha çok ölçüde karşılık verebilmesinin sağlanması olarak düşünülebilir [8].

Fakülte, Milli Eğitim Müdürlüğü ve uygulama okullarının işbirliğinde daha sıkı bir koordinasyon sağlanmalıdır. Bunun için, her dönemin başlangıcından en az bir ay önce fakülte koordinatörü, fakülte birim koordinatörleri, il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü koordinatörleri ve uygulama okul koordinatörlerinin bir araya gelerek planlama ve düzenleme yapmaları gerekir. Böylece bir önceki dönemde aksayan yanların ve görülen eksikliklerin giderilmesi mümkün olacaktır.

2. 20 Temmuz 1998 de yürürlüğe giren yönerge, illere Ağustos ayında ancak ulaşabildi.

Bu nedenle, il Milli Eğitim Müdürlüğünün çalışmaları Eylül 1998'e kaldığından uygulama öğretmenlerinin tesbiti, amaca uygunluğu çok araştırılmadan belirlenmiş ve birkaç günlük hizmet içi kurslarıyla görevlendirilmişlerdir. Bazı öğretmenlarımızın yeniliklere açık olmaması, bazı öğretmenlarımızın amacı tam kavrayamaması ve bazı öğretmenlarımızın de emekliliklerinin yaklaşması nedeniyle öğretmen adaylarımızın çoğu uygulama öğretmenlerinin bu konuya yönelik uzun süreli hizmet içi kurslarıyla yetiştirilmeleri gerektiğini ifade etmelerine neden olmuştur.

Öğretmen adayları öğretmenlik mesleğinin inceliklerini ancak okullarda öğrenebilirler. Bu nedenle, öğretmen yetiştirmede uygulama okul ve öğretmenlerinin vazgeçilmez bir yeri ve rolü vardır. Okullardaki uygulama çalışmalarında katkılarında yararlanılacak öğretmenlerin bu görev için yetiştirilmeleri ve görevin onlar için olabildiğince doyum sağlayıcı bir iş haline getirilmesi, eğitim fakültelerinin bir görevidir [4]. Eğitim fakülteleri her dönemin başında ve sonunda belli sürelerle hizmet içi kurslar düzenleyerek, eğitimdeki hızlı değişme ve gelişmeleri uygulama öğretmenlerine ulaştırabilmelidirler.

3. Uygulamanın ard arda günlerde ve daha yoğun bir programla yapılması düşüncesi, yeniden yapılanma çerçevesinde gelecek dönemlerde gerçekleşecektir. Okul Deneyimi I-II ve Alan Öğretimi dersleri fakültemizin mevcut programında (2+2) olarak yer almakta olup son olarak 1999-00 ve 2000-01 öğretim yılları için geçerlidir. Bu nedenle, uygulama biçiminin değişmesi büyük önem taşımamaktadır.

4. Model ne olursa olsun eğitimin niteliğini doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen etmenler vardır. Örneğin; sınıfların kalabalıklığı, yatırım tutarı gibi fiziksel nedenler bunlardan yalnızca bir kaçıdır [9].

Okulların ve sınıfların fiziki kapasiteleri, uygulama öğretmenlerinin derslerinin ve diğer görevlerinin yoğun olması nedeniyle uygulama öğretmenleri, her öğretmene iki yada üç öğretmen

adayının yetiştirilmesi görevinin verilmesini istemektedirler. Danışman öğretim elemanlarının da ders yüklerinin yoğun olması nedeniyle çok sayıda uygulama okulunu denetleyemeyecekleri endişesini taşımaktadırlar. Ortak bir çözüm için, uygulama okullarının sayısının artırılması yerine her bir uygulama okulundaki uygulama öğretmen sayısı amaca uygun olarak artırılmalıdır.

5. Okul Deneyimi ve Alan Öğretimi derslerinde görev alan fakülte öğretim elemanları ve uygulama öğretmenlerinin ders programlarının uyuşmaması dersin teorik kısmının yürütülmesinde ve öğretmen adaylarının fakülte öğretim elemanlarınca denetlenmesinde sorun yaratmaktaydı. Ancak yeni öğretim yılında her bir alanın öğretmen adaylarının uygulama yapacağı gün önceden belirlendi. Bu uygulama soruna büyük oranda çözüm getirecektir. Sonuç alınabilmesi için uygulama okullarının uygulama öğretmenlerine ait ders programlarını dönem başında sabitləştirmeleri gerekir.

6. Okul Deneyimi I-II ve ardından Alan Öğretimi I-II derslerini alan öğretmen adayları yıl boyunca aynı uygulama okuluna devam etmektedirler. Her dönem ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının değişik türdeki okullarında uygulama yapmalarının öğretmen mesleği gereği gibi hazırlanmalarında önemli rol oynayacaktır. Ancak, böyle bir uygulama milli eğitim müdürlüğü yetkililerince imkansız görülmektedir.

7. Okul Deneyimi etkinliklerinden bir kısmının bazı okullarda amaca uygun gerçekleştirilememesi dönem etkinlik planlarının bazı uygulama öğretmenleri tarafından zamanında hazırlanmaması ya da etkinliklerin kapsam ve işleyişinin yeterince kavranmamasının sonucudur. Oysa, dönem etkinlik planıyla mevcut koşullara göre hangi etkinliklerin hangi sıralamada ve hangi plan çerçevesinde gerçekleştirileceği belirlenir.

8. "Öğretmenin Bir Günü", " Öğrencinin Bir Günü" adlı etkinliklerden yalnızca tek bir günün değil fakat ortalama bir günün değerlendirilmesi anlaşılmalı, bu yönüyle bu etkinlikler ilk dönemin ikinci haftasında başlatılmalı ve dönemin

ortalarında değerlendirilmeleri planlanmalıdır. "Okullarda Uygulama Çalışmaları" [4] kitapçığında belirtilen biçimiyle "Öğretmenin Bir Günü" etkinliği uygulandığında uygulama öğretmenlerinin çoğu kendilerinin denetlendiği hissine kapılmıştı. Ancak, bir sonraki öğretim yılında uygulanan BEF Fakülte Kurulu Kararı [6] kapsamındaki adı geçen etkinlik gerçekleştirilince bu tedirginlik gözlenmemiştir.

9. Okul Deneyimi I dersini alan öğretmen adaylarının "Öğretmen ve öğrencilerin okul yaşamındaki rollerini gözlemlemek, sınıf yönetimi ve disiplin stratejileri ile uygulanan öğretim tekniklerini tanımak, öğrencilerin öğrenme ve değerlendirme problemlerini belirlemek, iletişim ve alan dilini doğru kullanma yetisini geliştirmek, okuldaki gözlemleriyle fakültedeki değerlendirmelerin ortak sentezinden öğretmenlik tutum ve davranışlarını olgunlaştırmak [6]" amacını büyük oranda gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır.

10. Öğretim yöntemleri içinde dikkate değer olan bir tanesi de "Birlikte Öğrenme" modelidir. Bu model hem grup, hem de bireysel sorumluluk kavramlarını birleştirmektedir. Model de öğrencilerden,

- tartışabilmeleri,
- bilgileri sistematik biçimde sıralayabilmeleri,
- grup içinde farklı roller üstlenmeleri istenmektedir. Böyle bir çalışmanın bireye
- birlikte çalışma deneyimi,
- karşılaşacağı problemleri çözebilme yetisi,
- problemin grupta tartışılmasının sonucu oluşan güveni kazandırması beklenir [10].

Birlikte çalışma yönteminde kimi ilkelere bağlı kalmak gerekir. Bunların başında:

- birlikte olma ama, grup içinde bağımsız düşünmeye önem verme,;
- yüz yüze etkileşimi sağlama;

- bireysel sorumluluğu ana öge olarak, grupta bireysel maharetlerin sergilenmesine izin verme;

- her düşünceyi grup içinde ve sonuca bağlayıcıya değin tartışma gelmektedir [11].

11. Gerek uygulama öğretmenlerinin büyük kısmı gerekse öğrenciler grup çalışmasının önemini büyük oranda kavrayamamışlar ya da gerçekleştirememişlerdir. Bunun nedenlerinden biri ders programlarının yetismeyeceği endişesidir. Ayrıca üst kurumlara geçiş sınavlarının test tekniğiyle yapılması da büyük etkidir.

Bu nedenle, Japonya da olduğu gibi üst kurumlara geçişte analiz, sentez ve yorumlama gibi yüksek seviyeli bilişsel hedefleri ölçen bir sınavın uygulanması gerekir [12].

12. Eğitim Teknolojisi, bilgi ve bilimsel gerçeklerin sistemli bir şekilde pratik amaçları gerçekleştirmek için uygulanması anlamına gelmektedir. Böylece eğitim teknolojisi elde bulunan yaşantıları, öğrenme kaynakları ile ilgili bilgileri ve öğretim yöntemlerini sistemli bir şekilde uygulamakla, eğitim ve öğretmen yetiştirme problemini çözmek için harcanan çabadır. Başka bir deyişle insanlarda öğrenme sürecini iyileştirmek için sistem, yöntem ve araçları uygulamak ve geliştirmektir. Mikroöğretim, kontrol edilmiş durumlarda yapılan uygulamalı yeni bir teknolojidir [13]. Bu uygulamalı teknolojiyi öğretmen adayları bilmekte ve bir etkinlik olarak gerçekleştirmek istemektedir. Ancak, uygulama öğretmenlerimizin büyük bir kısmı bu yöntemi bilmemektedir. Oysa etkinliğin gerçekleştirilebilmesi için bu yöntem tüm uygulama öğretmenleri tarafından kavranmış olmalıdır. Bu da eğitim fakültelerinin uygulama öğretmenlerine ivedilikle götürülmesi gereken bir hizmettir.

13. Eğitim sisteminde olduğu gibi öğretim yöntemlerinde de öylesine hızlı gelişmeler oluyor ki değil ortaöğretim kurumlarındaki öğretmenler, üniversitede öğretim elemanları dahi izlemekte zorlanmaktadır.

Oysa yapılan pek çok araştırmada, öğret-

men adaylarının geleneksel öğretim stratejilerini değil onları aktif kılacak, araştırmaya ve düşünmeye sevk edecek öğretim stratejilerini tercih ettikleri görülmektedir [14].

Bu yönteminde fakülte öğretim elemanlarınınca uygulama öğretmenlerine doyurucu bilgilerle aktarılmış olması gerekir.

14. Okul uygulama koordinatörlerinin branş ve yan branş uygulama öğretmenleri arasında iyi bir koordinasyonu sağlayamadığı gözlenmektedir. Anılan etkinliğin gerçekleşmesi, iyi bir organizasyonla mümkün olacaktır.

15. Hızla değişen ve gelişen öğretim yöntemlerini yalnız başlarına uygulama öğretmenlerimizin izlemelerini ve sınıf ortamına taşımalarını beklemek haksızlık olur. Oysa:

- Uygun olmayan ölçme değerlendirme teknikleri;
- Uygun olmayan öğretme yöntemleri,;
- Tam olarak ortaya konamayan öğrenme hedefleri;
- Dayanışma, rehberlik ve yöneltme gibi psikolojik hizmetlerin eğitimde yaygınlaştırılması niteliği doğrudan etkiler [15].

Konuya ilişkin bilgiler zamanında ve doyurucu olarak uygulama öğretmenlerine fakülte öğretim elemanları tarafından ulaştırılmalıdır.

16. Uygulama öğretmenleri, öğretmen adaylarına mesleği sevdirebilmek düşüncesi ile bol not vermektedirler. Notlar genelde 90 nın üzerinde olmaktadır. Dolayısıyla ayırt edici bir değerlendirme yapılamamaktadır. Bu yanlış bir uygulamadır. Değerlendirmenin objektif olması sağlanmalıdır.

17. Fakültelerde, uygulama okullarında görev alan öğretim elemanı sayısının çok olması nedeniyle derslerin teorik kısımlarını da Alan eğitim konusunda iyi yetişmemiş öğretim elemanları tarafından da yürütülmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu sonuç ise önemli ölçüde sorun yaratmaktadır. Alan Eğitimi dalında YÖK/Dün-

ya Bankası- Milli Eğitim Geliştirme Projesi kapsamında yurt dışına gönderilen öğretim elemanlarının fakültelerine dönmesiyle bu sorunda belli oranda giderilmiş olacaktır.

18. Öğretmenlik Uygulama Yönergesinin 3.maddesi gereğince uygulama öğretmenlerine ek ücret ödenmesi gerekmektedir. Bu ücretin nasıl ödeneceği ilgili yönerge de belirtilmediği gibi Maliye Bakanlığı tarafından da bir çözüm üretilmemiştir. Sağlıklı bir çözüm yolu bulunması gerekirken YÖK ün 6 sayılı 9/2/1999 tarihli kararıyla derslerin uygulama kısmının uygulama öğretmenlerine, teorik kısmının fakülte öğretim elemanlarına ödenmesi uygun görülmüştür. Oysa fakülte öğretim elemanları dersin hem uygulama hem de teorik kısmında rol almak durumundadırlar. Ancak böylelikle Okul Deneyimi ve Alan Öğretimi derslerinin konuluş amacına uygun hareket edilmiş olur. Bu sıkıntı süratle giderilmelidir. Ayrıca, okul idarecileri de sistemin yürütülmesinde rol almaktadır. O nedenle, uygulama öğretmenleri yerine uygulama okullarına ücret ödenmesi yoluna gidilmelidir.

KAYNAKÇA

- [1] "Fakülte-Okul İşbirliği" Öğretmen Eğitimi Dizisi. YÖK/DÜNYA BANKASI Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Ankara, 1998
- [2] Kocabaş, A., Durukafa, G., Gürşimşek, I., Günay, D., "1998-1999 Öğretim Yılı Güz Yarıyılı Buca Eğitim Fakültesi Uygulama Okulları İşbirliği Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri" , DEÜ Buca Eğitim Fakültesi, İzmir, 1999
- [3] "Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim-Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına Bağlı Yönerge" Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara, 1998.
- [4] "Okullarda Uygulama Çalışmaları" Öğretmen Eğitimi Dizisi YÖK/ DÜNYA BANKASI Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara, 1997.
- [5] Kavcar,N., Silay, İ., Çakır,M., Aygün, M.: "Okul Deneyimi Üzerine Bir İnceleme" Trabzon, 1998.
- [6] "Fakülte-Okul İşbirliği Programı Kapsamında Okul

- Deneyimi I-II, Alan Öğretimi I-II, Okullarda Uygulama Çalışmaları I-II, Öğretmenlik Uygulama Semineri derslerine ilişkin kapsam, işleyiş, değerlendirme ve ön koşul ilişkileri" **Buca Eğitim Fakültesi** Fakülte Kurulu Kararı, İzmir, 1998 .
- [7] "Türkiye de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon" Öğretmen Eğitimi Dizisi. YÖK/ **DÜNYA BANKASI Milli Eğitimi Geliştirme Projesi** Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara, 1999.
- [8] Ünal, L.I., "Nitelik Geliştirmenin Ekonomik Boyutları", Eğitimde Arayışlar I.Sempozyumu, **Kültür Koleji Genel Md.**, s.131, 1991.
- [9] Baloğlu, Z., "Nitelik Gelişmesi, Eğitimde Kalite Krizi", **Türkiye'de Eğitim**, TÜSIAD, 1990.
- [10] "Grading Cooperative Problem Solving", Kroll, D. Let al, **Math. Teacher**, V.85, p.619, 1992.
- [11] Sutton, G. O., "Cooperative Learning Works in Mathematics" , **Math.Teacher** V.85, p.63., 1992.
- [12] "**Matematik Dünyası**" , Cilt 4, Sayı 4, Ekim 1994.
- [13] Rıza,T.E., "Eğitimde Yöntemler Teknolojisi" Göksu Fotokopi, İzmir, 1995.
- [14] Açıkgöz, Ü. K., Açıkgöz, K., Sezgin, G., "**Öğretmen Adaylarının Öğrenme Tercihleri ve Öğretimsel Doyumu: Cinsiyet ve Başarı Algıları İle İlişkileri**", DEÜ Buca Eğitim Fakültesi, İzmir, 1999.
- [15] Turgut , M. F., "Ölçme ve Değerlendirmenin Eğitim Kalitesindeki Yeri", H.Ü.,s.62-68, 1985.